

Wie heeft nog nooit iets verkeerd gedaan

Zondag 11 juli 2021, Christus Triumfatorkerk

Voorganger ds. Jaap van den Akker,

m.m.v. Wiebe, Janna, Sara, Josephine, Fabian, Amber en Sybren

Lezing: Johannes 8: 1-11

Komen

- Welkom
- We steken de kaars aan
- Aanvangslied 'Dank U voor deze nieuwe morgen' (Lied 218: 1, 4 en 5) (Samenzang)
- Moment van Stilte
- Begroeting en Bemoediging
- Psalm van de Zondag Psalm 1

We zingen 'Gelukkig zal je zijn' (Hemelhoog 1: 1 en 2) (solo)

We lezen Psalm 1: 1-3

Gelukkig is iemand die niet luistert naar slechte mensen,
die nee zegt tegen hun verkeerde plannen.

Als slechte mensen spotten met God,
doet hij niet mee.

Maar hij is blij met de wet van de Heer.

Daar is hij dag en nacht mee bezig.

Het gaat altijd goed met hem.

Hij lijkt op een boom aan het water.

De boom geeft vruchten,

ieder jaar opnieuw,

en zijn bladeren blijven altijd groen.

We zingen 'Gelukkig zal je zijn' (Hemelhoog 1: 3 en 4) (solo Jaap en Miriam)

- Kyriegebed
Soms schrikken wij van het nieuws, God.
Van oorlogen en vluchtelingen.
Van branden of ongelukken.
Soms lijkt de wereld zo onaf, zo oneerlijk.
En weten we niet meer wat we moeten geloven.

Daarom bidden we tot U dit gebed, God.

Kom ons dan te hulp.

Vandaag bidden we speciaal voor Peter R. de Vries,

Die zo bruuft is neergeschoten deze week.

Daar schrikken we van God.

Wees met hem en zijn familie

en wees ook met ons als we daar bang van worden.

Ontferm u zo over onze wereld.

Dat bidden wij.

Amen

Glorialied 'Weer of geen weer – dank de Heer' (*Opwekking for kids* 291) (Solozang)

Woord

- Met de kinderen
Gebed

Trouwe God,
soms wijzen we met onze vinger naar een ander om die ander aan te wijzen als schuldige. Om die ander te veroordelen.

U veroordeelt niet. Help ons om onze verkeerde woede en veroordeling op de grond te laten vallen.

Om te doen zoals U deed: niet veroordelen, maar vergeven en liefhebben. Amen

Gesprek: Wie heeft nog nooit iets verkeerd gedaan?

Lied via de beamer: Oordeel niet: <https://www.youtube.com/watch?v=YXWXKXrOggU>

- Schriftlezing Johannes 8: 1-11
- Lied 'Wij wijzen met een vinger aan' (Alles wordt nieuw III, 11) (solo)
- Preek

Het is een heel bekend verhaal. "De overspelige vrouw" heet het in mijn oude schoolbijbeltje. Ik heb hem voor de verandering maar eens meegenomen.

Hij valt bijna uit elkaar. Het is zo'n bekend verhaal; dat er zelfs een spreekwoord uit is ontstaan: "Wie zonder zonde is, werpt de eerst steen". Het lijkt een beetje op dat andere spreekwoord, dat ook uit de bijbel komt: Over de balk in je eigen niet zien, en de splinter bij een ander wèl. Dat spreekwoord komt uit een ander evangelie.

Zo'n bekend verhaal. En toch is er iets vreemds mee aan de hand. In mijn oude vertrouwde schoolbijbel staat deze tekst tussen rechte haken. In de Nieuwe Bijbelvertaling staat er een aantekening bij: "In andere handschriften ontbreken deze verzen."

Dat is wat eufemistisch uitgedrukt. Deze tekst, deze anekdote over de vrouw die op het tempelplein bij Jezus wordt gebracht door de Farizeeën en de Schriftgeleerden, deze 12 verzen zijn een vreemde eend in de bijt van het Evangelie naar Johannes. Een *zwerfsteen* noemen bijbeluitleggers zo'n tekst ook wel. Het woordgebruik en de grammatica wijkt af van de rest van het boek van Johannes. Het lijkt meer op de schrijfstijl van de Evangelist Lucas. En als je het verhaal weglaat uit het Evangelie, dan loopt het verhaal van Johannes gewoon door. Je zou het verhaal niet missen als het er niet zou staan.

In oude handschriften van het Evangelie volgens Johannes komt deze tekst dan ook niet voor. En dat zou er voor pleiten om het niet in de bijbel op te nemen.

En toch staat het hier – gedrukt en wel als integraal onderdeel van Evangelie volgens Johannes. En gelukkig maar. Omdat het een tekst is die ons iets te zeggen heeft, en ook omdat het ons iets leert over Jezus, en hoe hij met mensen omgaat.

En het is om nog een reden fijn voor ons dat de oude samenstellers van de bijbel deze tekst hebben opgenomen.

Deze tekst is een enorme inspiratiebron geweest voor schilders. Er zijn heel veel schilderijen en etsen van. Rembrandt heeft er een prachtig schilderij van gemaakt en een mooie scherpe pentekening. En **deze**, waar u al vijf minuten naar zit te kijken is een schilderij van Pieter Bruegel de oudere uit 1565.

Dit schilderij helpt ons het verhaal beter te begrijpen. Allereerst vraag ik me al jaren af wat Jezus toch in het zand aan het schrijven was.

Waarom staat dat überhaupt in de Bijbel – dat Jezus in het zand schrijft. Als het zo belangrijk was dat Jezus in het zand aan het schrijven is, waarom vertelt Johannes, of wie het verhaal ook heeft opgeschreven ons

niet wat Jezus schrijft? Of doet Jezus het alleen maar om de opgewonden en heetgebakerde Schriftgeleerden en Farizeeën die met rode hoofden naar hem toe komen tot rust te brengen. Om als tegenbeeld van alle hectiek om hem heen te fungeren?

Pieter Brueghel heeft er ook over nagedacht wat Jezus nu toch in het zand zou hebben geschreven. En hij geeft een mogelijk antwoord. Een antwoord niet in de bijbel staat. Als je **inzoomt** op het schilderij kan je het antwoord lezen:

DIE SONDER SONDE IS / DIE...,

schrijft Jezus volgens Pieter Brueghel in het zand. Het is het

begin van de bekendste zin uit de tekst: *Wie zonder zonde is, die werpt de eerste steen...*”

Het is eigenlijk niet echt een verassend antwoord.

Als je gaat zoeken op 'wat schreef Jezus in het zand' - googel er maar eens op - vind je verschillende antwoorden.

Deze sprak mij het meeste aan. Dat een tekst uit Jeremia de sleutel geeft tot de ontdekking wat Jezus in het zand schreef. Het gaat om dit vers uit Jeremia 17,13: "HEER, bron van Israëls hoop, wie u verlaten, zullen te schande staan, wie van u weggaan, zullen in het zand worden geschreven, want ze hebben de HEER, de bron van levend water, verlaten."

Wie van U weggaan zullen in het zand worden geschreven....

Het is vanzelfsprekend dat de Farizeeën en Schriftgeleerden deze tekst kenden. Het is ook zeer voor de hand liggend dat ze op enig moment aan deze tekst gedacht moeten hebben, toen Jezus volstrekt niet onder de indruk was van hun geagiteerde entree met deze vrouw en Jezus ze nauwelijks een blik waardig gunde, maar in het zand op de grond schreef.

Zou Jezus dan deze tekst uit Jeremia in het zand hebben geschreven? *Wie van U weggaan zullen in het zand worden geschreven....*

Of nog beter, zou hij de namen van de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die hij ongetwijfelde bij name kende, in het zand hebben geschreven. Dat zou nog eens wat zijn. Wie klaagt er dan wie aan in dit verhaal. Zo staan opeens de aanklagers zelf in het beklagde bankje.

Hoe dan ook, het kan niet anders of deze tekst moet een rol hebben gespeeld in dit verhaal.

Een exegetisch en theologisch interessant verhaal dus.

Maar waar gaat het eigenlijk om?

Zullen we nog een keer naar dat

prachtige schilderij van Pieter Brueghel kijken?

Wat valt op? Niemand *kijkt* er naar de vrouw! Niemand. Nou misschien deze jongen, maar het lijkt er meer op dat hij op weg naar de tempel in de haast even omkijkt om te zijn wat daar nu weer aan de hand is.

Deze vrouw is de hoofdpersoon in het verhaal. Ze geeft de titel aan het

verhaal in mijn oude bijbeltje. De overspelige vrouw. Ze is de aanleiding voor het gesprek, maar ze wordt totaal genegeerd. Ze is niet meer dan de aanleiding. Een willoos object.

Ze wordt gebruikt. Opnieuw. Want ze is al eerder gebruikt. Bij een overspelig vrouw moet op zijn minst ook een man betrokken zijn. En de rol van die man moet in het jaar dertig van onze jaartelling in Palestina vele malen groter zijn geweest dan de rol die de vrouw in deze affaire speelde. Waar is die man trouwens? Want beide – de man en de vrouw - moeten gestraft worden volgens de wet van Mozes. Is die man er stiekem tussen uitgeknepen?

En nu wordt deze vrouw opnieuw gebruikt. Gebruikt door de geestelijke leiders die graag hun gelijk willen halen. Ze is het plaatje bij het verhaaltje. Maar blijkbaar is ze na de inleiding niet meer relevant voor al die mannen in het verhaal.

Alles is gericht op Jezus' reactie. Hoe gaat hij zich hier uitredden? Zelfs de vrouw kijkt belangstellend naar wat Jezus schrijft op de grond. Het is schrijnend hoe de schilder heeft aangevoeld dat de vrouw buitenspel staat. Alle aandacht is gericht op wat er op de grond gebeurt.

Het is een neerwaartse beweging. Alles wijst en kijkt omlaag. Er is een neerwaartse beweging in het verhaal, tegen de vrouw en via haar tegen Jezus.

Die neerwaartse beweging zet Jezus stop.

Met een zin: *Wie zonder zonde is werpt de eerste steen.*

Jezus veroordeelt de vrouw niet – dat is een geestelijke rehabilitatie van de vrouw. Jezus zet haar (geestelijk) rechtop. En Jezus komt zelf ook letterlijk overeind. Jezus buigt de neerwaartse beweging die bijna het hele verhaal gaande is, om. Hij zet de vrouw weer fier rechtop, en dan is het moment voor hem gekomen om ook overeind te komen.

Wat er in dit verhaal gebeurt - en daarom is het zo mooi dat dit verhaal toch onze bijbel heeft gehaald – wat er in dit verhaal gebeurt, is wat er zo vaak gebeurt. Dagelijks, ook in ons eigen leven en ook in onze eigen samenleving.

Een neerwaartse beweging

Mensen proberen zich te rechtvaardigen door een ander zwart te maken.

Mensen proberen staande te blijven ten koste van anderen.

Mensen proberen zich op te richten door anderen naar beneden te duwen.

Ik heb het niet gedaan hoor, maar mijn broertje of mijn zusje.

Naar de ander wijzen, om er onderuit te komen.

Dit rapport is niet goed, omdat die collega foute berekeningen geeft uitgevoerd.

Er gebeurt nooit wat in de kerk, omdat anderen het tegenhouden.

Ik kan geen huis vinden, omdat alle betaalbare woningen naar statushouders gaan.

Het is de neerwaartse beweging in het verhaal en in het schilderij, die we zelf ook zo graag maken. Hier worden we met de neus op de feiten gedrukt. Het heeft met kleineren en veroordelen te maken. Het heeft met van je af wijzen te maken. Het heeft te maken met jezelf

beter voordoen ten koste van een ander.

Van je af wijzen en je eigen verantwoordelijkheid ontkennen of verdoezelen. We doen het meerdere malen per dag. Ik doe het meerdere malen per dag. Waarom, omdat ik niet aan mezelf toe wil geven dat ik ook een rol speel in die beweging, dat ik ook fouten maakt. Dat het beter had gekund, maar ik niet meer de motivatie op kon brengen, of omdat ik iets vergeten was, of omdat het niet aandurfde.

Van je af wijzen en je eigen verantwoordelijkheid ontkennen of verdoezelen. We doen het

meerdere malen per dag. Ik doe het meerdere malen per dag. Waarom, omdat ik niet aan

mezelf toe wil geven dat ik ook een rol speel in die beweging, dat ik ook fouten maakt. Dat het

beter had gekund, maar ik niet meer de motivatie op kon brengen, of omdat ik iets vergeten

was, of omdat het niet aandurfde.

Jezus draait de neerwaartse beweging om.

Hij veroordeelt je niet.

Hij veroordeelt niemand in dit verhaal.

Hij laat je naar binnen kijken.

De Farizeeërs en de Schriftgeleerden worden gedwongen naar zichzelf te kijken, niet van je af kijken en wijzen, nee: hoe leef ik zelf eigenlijk? Heb ik recht van spreken? Waar ben ik eigenlijk mee bezig?

En de vrouw. De vrouw was een aanleiding, bijzaak. Jezus plaats haar weer in het midden en spreekt haar aan? *Heeft iemand u veroordeelt? Nee? Ik veroordeel je ook niet.*

Ga. Sta op. Richt je op. Leef. Gaat verder met je leven, want je mag er zijn, en o ja. Als je iets verkeerd hebt gedaan? Doe het niet meer. Probeer het goede te doen, en mocht dat een keer niet lukken? Neem je verantwoordelijkheid. Wijs niet van je af, maar sta recht op en wees wie je bent.

Mens in vuur en wind. - Beeld van God.

Rentmeester van de Schepping.

Hoeder van je broeder en zuster.

Ga en zondig niet meer. Amen.

- Muzikaal intermezzo

Antwoord

- Lied 'O Heer die onze vader zijt' (Lied 836: 1 en 4) (samenzang)
- Gebeden
Dankgebed, voorbeden, Stil gebed, Onze Vader
- Collecte
  1. Diaconie algemeen, NL65 INGB 0001 7687 12 t.n.v. Diaconie Wijkgem. Bezuidenhout o.v.v. Diaconie.
  2. Christus Triumfatorkerk, NL52 INGB 0005 1440 61 t.n.v. St. Chr. Triumfatorkerk o.v.v. Kerk
  3. Wijkkas, NL52 INGB 0005 1440 61 t.n.v. St. Chr. Triumfatorkerk o.v.v. Wijkkas

Gaan

- Slotlied: 'Ere zij aan God de Vader' (Lied 705: 1 en 4 (samenzang)
- Zegen
- Na de zegen: 'De Here zegent jou' (Opwekking for kids 185) (solo)